

ρέφτηκε άλλοτες στην 'Αθήνα. Τὰ ιστορικά τοῦ δέ-
φιερου εἶναι ἀνάτα. Κ' εἶσι τὰ ὀνομάζω, γιατί
δὲν εἶναι δικά μου. Δικά μου δηλαδή δὲν εἶναι τὰ
γράμματα ποῦ ἀποτελοῦνε τὴν οὐσία τοῦ ρομάντζου.
Τί περιεργα λογοψυχολογικά! Ὁ Ρωμῶς δὲν ἔχει
γλώσσα νὰ πῆ τὴν ψυχὴν του, μὰ καὶ δὲν τοῦ μάθανε
τὴ δική του. Ὅταν εἶναι ὁ Ρωμῶς βλασιτάρι καμιάς
μεγάλης φαμελιάς ἢ διαν εἶναι μέλος τῆς κοινω-
νίας, ἀπὸ παιδί σπουδάζει τὰ γαλλικά, τὰ κάνει γλώσ-
σα του μητρική, καὶ τοῦ κατανατῶ τότες δυνατὸ νὰ ἐ-
ξωτερικεφτῆ, νὰ χόση ἀπάνω σὸ χερτὶ τὰπόδαθα τὰ
μουτικά του.

Τὰ γράμματα ποῦ θὰ διαβάσης εἶναι γραμμένα
γαλλικά καὶ γὼ τὰ μετὰφρασα ρωμαίικα. Γράμμα-
τα ποῦ πρέπει, φίλε μου, νὰ τὰ περάσης, ὄχι μόνο μὲ
ἀγάπη, παρὰ μὲ σέβας. Μὲ συγκίνηση πιά, ρώτημα
δὲν εἶναι. Γράμματα κόρης ἀγνῆς, γράμματα μεγά-
λης παρθένας, γράμματα τῆς ἀνάταης, γράμματα
τῆς παναιώνιας, γράμματα τῆς Μυρριάννας. Θέλω
γὰ τὴ Μυρριάννα σήμερα νὰ σοῦ κάμω λόγο καὶ δὲν
μποροῦ, ἐπειδὴ μὲ πνίγονε ἀκόμη τὰ κλάματα, εἰκο-
σι τρία χρόνια τώρα ποῦ πέθανε, καὶ μὲ πνίξανε κά-
θε φορὰ ποῦ τὴν ἀνάφερα σὰ γραφτά μου. Εἶναι ἡ
Μυρριάννα τοῦ Ὁ νεῖρου τοῦ Γεαρίου, ἀφτὴ πάλε εἶναι ἡ
Μυρτιούλα ποῦ τὴ γνωρίζεις ἀπὸ τὰ Δυὸ Ἀδέφια — τὸ κλασσικό
μου τὸ ἔργο, τὸ μόνο ποῦ τὸ διαβάζω καὶ δὲ χροταί-
νω. Τὴ θυμῆθηκα στὴ Ζωὴ καὶ Ἀγάπη, δ-
κον τὴν εἶπα Μυριέλλα. Μύρω τὴ δα-
φτισσα σὲ κάποια ἀνέκδοτή μου Νίκη τοῦ πδ-

νοῦ καὶ τῆς ἀγάπης, ἕνα ρομάντζο καὶ
τοῦτο. Σειρά πεζὰ τραγοῦδια εἶσιμα τῆς ἔχω, ἀπὸ
τὴν πρώτη πρώτη μέρα ποῦ εἰδωθήκαμε, ἴσια μὲ τὸ
θάνατό μας, μὲ τὸ ξεψύχομά της τὸ ἀπαλὸ, ποῦ ἀ-
κολούθησε στὰ 1897, τὶς δεκατέσσερες τοῦ Γιούλη,
ὡρα πεντέμισι — ἔξη τὸ πρωτὶ τὰ στερνά της τὰ
λόγια πρὸς ἐμένα, τὰ χάραξε τὴν παραμονή, στὶς
ἔντεκα τὸ βράδι.

Δὲ διατάζω, δὲ φοβοῦμαι διόλου, δὲ σκιάζομαι νὰ
μιλήσω γὰ τὰ γράμματα τῆς Κόρης τοῦ ἀταρία-
χιου ποιητῆ μας, ποῦ μόνος ἀφτὸς, σὸν καιρὸ του,
παραδῆγχε μὲ τὸ Σολωμό. Πῆγα μιὰ μέρα νὰ προ-
σκνηθῶ τοῦ πατέρα της τὸν τάφο. Στεφάνια τοῦ ἔ-
φερα, γονάτισα καὶ τοῦ εἶπα:

— «Τίμια στάθηκε ἡ ἀγάπη μας, Πατέρα. Σεβά-
σθηκε, σεβάσθηκε τὴν τιμὴ της, Ἐσένα σεβαστήκαμε
καὶ οἱ δυὸ. Εἶναι ἡ Μπεατρίτσε μου, εἶναι ἡ Λάουρα
μου ἀφτὴ. Δὲν ἀγαπήθηκαμε, ποῦ νὰ πῆς ἀγαπήσα-
με ὁ ἕνας τὴν ψυχὴν τοῦ ἀλλουοῦ, τὸ Ἰδανικὸ καὶ τὴ
δύναμή του. Τὸ Ἰδανικὸ τὰθανατίσαμε, ποιητῆ μου,
ἀθανατίζοντας τὸνομα τῆς Μυρριάννας, τοῦ παιδιοῦ
σου, ποῦ ἀπὸ σένα πῆρε τὴν ποίησή της. Βωμὸ τῆς
ἔστησα, τὴν προκήρυξα Μούσα μου, μύρισα τὴ μυ-
ρωδιά τῆς ψυχῆς της, τὴ συναδέρφωσα μὲ τῆς Ρω-
μιόσσης τὴν ψυχὴν, γὰ τὴ νίκη τῆς Ἰδέας, γὰ τὸ
καλὸ τῆς Ἑλλάδας. «Πὲς μοῦ ἂν εἶναι φταίξιμο ἀφτό.»

Μῆτε κείνος δὲ τὸ πῆ, μῆτε σὺ, καλέ μου Ἀδέ-
ρφω, ἐσὺ ποῦ ἀγαπᾷς τὰ Ἰδανικά καὶ ποῦ ἐργάστη-
κες γὰ τὴν Ἰδέα. Ὁ φίλος σου ΨΥΧΑΡΗΣ

Παρίσι, Παρασκευὴ, 12 τοῦ Σποριᾶ 1920.

1 ΤΟΥ ΘΥΜΗ ΤΑ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑ (*)

L'amico mio e non della ventura
Dante Inf. II 24 (1)

Δὲν τὸ πρόομενα. Δὲν τὸ πιστεβα.

Ἔστερις ἀπὸ τόσα καὶ τόσα χρόνια!

Πῶς νὰ θρέθηκε δωπέρα; Γιατὶ νὰ ξαναῆρθε;

Θὰ τὸ μάθω. Θὰ τὸ μάθω!

Μὰ τί θὰ μάθω κιάλας; Μήπως καὶ δὲν εἶναι πα-
τοῖδα της; Ἐδῶ γεννήθηκε, ἀναθράφηκε δῶ... Ἐ-
δῶ παντρέφτηκε! Παράξενο δὲν εἶναι διόλου νὰ
δῆγχε σὸ τῶξιδι, νᾶφχε γὰ κανένα μήνα τὰ Παρί-
σια, νὰποθύμισε, ποιὸς ξαίρει; τὴν ἄμοιση τὴν Πό-
λη, — α' εἶσι ἔρχεται νὰ περάση δυὸ τρεῖς μέρες στὰ
Θεραπειά.

Ἄχι, παράξενο δὲν εἶναι.

Παράξενη μονάχα ἡ σοβλιὰ ἐκείνη, ποῦ στὴν
καρδιά μου λὲς καὶ διάβηκε, ἄμα τὴν εἶδα. Σὰν τρύ-
πα στὴν καρδιά μου φάνηκε, ἀλήθεια, ποῦ ἀκόμη τὴ
νιώθω καὶ πονῶ. Ἀφτό δὲν τὸ πιστεβα!

Μόλις ἄλλαξε. Σὰ νὰ τὴ βλέπω ἀπαράλλαχτη ὄ-
πως εἶτανε καὶ τότες! Τὸ λιγνοῦλό της τὸ προσω-
πάκι πάντα τὸ ἴδιο, μακροῦλό καὶ χαριτωμένο. Τὸ
σκέπαζε τὸ θέλο τοῦ καπελλιοῦ της. Τὰ μαλλάκια της
δὲν μπορείς νὰ καταλάβης ἂν ἀπομείναν ὀλόξαθα ἢ
ἂν ἀσπρίσανε ποῦ καὶ ποῦ. Τὰ μάτια της, χαμηλω-
μένα τὰ θαστῶ καὶ πηγαίνει...

Ἄχ! τί καλὰ ποῦ ἔκαμα καὶ κρούθηκα, μήπως γυ-
ρίση καὶ μ' ἀγαπητῆ.

Τέτοια καὶ τόση ταραχὴ ἄρχισε μέσα μου νὰ τρέ-
μη, ποῦ δὲ θάβριονα τὴ δύναμη οὔτε νὰ τὴ χαιρετῆσω.

Ἀμέσως τὴ γνῶρισα! Κι ἀμέσως ἀπὸ τὸν τάφο

τοὺς τὸ μουχλιασμένο ἀναστηθήκανε τὰ νιάτα μου δ-
λοζῶνιανα. Μὲ τὰργὸ της τὸ δῆμα περπατοῦσε σὰ
σκυμμένη λιγάκι, τὸ κεφάλαι της συλλογιόμνε, ποῦ
τὸ συνῆδιζε καὶ τότες εἶσι νὰ περπατῶ, σὰ ντροπαλῶ,
σὰ νὰ σκιάζοιανε καὶ νὰ μὴν ἤθελε νὰ δεῖξη τὰνά-
σιμημά της τᾶρηλό. Εἶχε τὴν ὀμορέλλα της σὸ χέρι
καὶ μὲ τὴν ἀκρη χιτυοῦσε σιγὰ θαδίζοντας τὸ χῶμα.
Τὰ ματάκια της τὰ γαλανουλά κοιτάζανε κατὰ γῆς.

Χαμήλωνε ὁ ἥλιος πρὸς τὴ δύση, καὶ γὼ ἔλεγα
μέσα μου ἐκείνη τὴ στιγμή πὼς ἔβλεπα τὰ γλυκοχα-
ράματα. Ἐλεγα πὼς μοῦ γέμιζε τὰ μάτια ἡ ἀβγή
μὲ τὴ λάμψη της τὴν πρώτη. Ἄχ! ἡ πρώτη μου, ἡ
μόνη μου ἡ ἀγάπη, — ναί, ἡ μόνη, — μοῦ θάμπωνε
τὴν ψυχὴν μὲ τὴν ἀναφεγγιά της.

(*) Τὸ ποῖτο μέρος ἀφτὸ δημοσιεφτηκε στὸ «Ἄστρ»
τοῦ 1900 (Σάββατο, 30 τοῦ Δεκεβρη 1900—Σάββατο 6 τοῦ
Γεννάρη 1901) μὲ τὴν ἀκόλουθη σημείωση ποῦ τὴν παραθέ-
τομε δῶ. «Ἡλιοβασιλέματα» εἶναι ὁ γενικός τίτλος. Δημο-
σιεβῆσ σήμερα μόνο τὸ πρῶτο μέρος. Τὸ δεύτερο πὺ
ἔστερα. Εἶναι καὶ πολὺ μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ πρῶτο. Τὰ
δυὸ μαζὶ τᾶγραμα πέρσι τὸ καλοκαίρι, Ὅλο τὸ μυθιστό-
ρημα θᾶχη καμιά διακοσάρια σελίδες τυπωμένο. Μὰ δὲ
θέλω νὰ κοινοῦσω τὸν ἀναγνώστην δὲν ταιριάζει καὶ πολὺ
γὰ ἐπιφυλλίδα ὄλο μαζὶ. Κ' εἶσι ἀφίνω τὸ μισὸ σὰ βῆθ,
θὰ βῆθ σὲ βιβλίο μὲ τὸ πρῶτο μέρος. Ἄξαφνα ὁμοι-
ρεῖ ὁ ἀναγνώστης νὰ βῆθ καὶ σὸ πρῶτο ἀφτό, δηλαδή
«Στοῦ Θύμη τοῦ τριαντάφυλλα». δυὸ τρία λόγια ἢ μερικὲς
φράσεις γὰ τὸ δεύτερο μέρος. «Τὸ τριαντάφυλλο τοῦ Κο-
στή». Ἀφτὰ δὲν τᾶλλαξε, γιατί δὲν εἶναι καὶ πολλά.
Ἐφκολα καταλαβαίνονται καὶ ὅποιος διαβάση πὺ ἔστερα τὸ
δέφτερο μέρος, δίχως νὰ ξαναδιαβάση τὸ πρῶτο, θὰ δι-
πᾶς καὶ μοναχὸ του διαβάζεται.

τη φορά, επίσημα, τη σημερινή μας την Κοινή.

Σημαντικό το Διάταγμα, πολύ σημαντικό, Πώς αλλάζανε οι καιροί ! Τί γλήγορα μπαίνει στο νόημα ο Ρωμύς !

Εδώ και καμιά τριανταριά χρόνια περπατούσα στην Αθήνα μ' ένα δημοτικιστή. Ήξεφνα, ενώ άρεθαίναμε την οδό Σταδίου, σιαμαϊά καὶ μού ξεμολογιέται.

— «Τού κάκου ! Δὲ θὰ πετύχης. Πράματα ζητῆς ἀπὸ μᾶς τόσο ἀντιθέτα στὸ αἰσθημα ὠλωνω μας, πὸν δὲ θὰ σ' ἀπολουνήσουμε ποτέ μας. Ποτέ μας — και πιστεύε με γιὰ τὸ καλὸ σου, γιὰ νὰ τὰ παρατήρησ τὰ τειοτα — ποτέ μας δὲ θὰ γράφουμε ο ἰ στὸ θηλυκὸ ἀντίς ἢ , τ ἰς σ τὴν πληθυντικὴ αἰτιατικὴ ἀντίς τ ἰς . Μᾶς πνίγουνε οἱ ὀρθογραφίες σου· γὰ, τί νὰ σοὺ πῶ ; Είναι ἀλλόκοτες και παράξενες».

— «Τὸ μόνο παράξενο, τὸ μόνο ἀλλόκοτο, τοὺ ἀποκρίθηκα, εἶναι ἴσια ἴσια νὰ γράφης ἢ , νὰ γράφης τ ἰς , ἐπειδὴ ἀφτὰ καταπατοῦνε, καταστρέφουνε τὸν κανόνα τὸν ἱστορικὸ, μᾶς χαλνοῦνε τὴ σειρὰ πὸν συνδεῖνε τὴν ἀρχαία μὲ τὴ σημερινή μας».

Ποὺ νὰ μὲ πιστέψη τοιες ὁ φίλος ;

Ἀπὸ τὴν Αθήνα πῆγα στὴν Πόλη, και ἀπὸ τὴν Πόλη στὴν Περίκηπο, τοῦ Λεωνίδα τοῦ Ζαρίφη.

— «Τίποτα, μού κάνει ὀρθὰ κοφτὰ, καπνίζοντας ἓνα ποῦρο· τὸ ἔ τ ο ἰ τὸ λέμε. Σίγουρο πὸς δὲ θὰ τὸ καταδεχτοῦμε ποτέ μας, νὰ τὸ γράφουμε».

Καὶ τί βλέπω σήμερα ; Τὸ διάταγμα τὸ βασιλικὸ δὲν παραδέχεται μοναχά, κανονίζει κιόλας τὸ οἰ , τὸ τ ἰς , τὸ ἔ τ ο ἰ , τὸ γ ἰ ἄ , τὸ φ α σ ο ὄ λ ἰ (μὲ ὀξεία), τὴ γενικὴ τ ἰς γ λ ὡ σ σ α ς , τὴν ὀνομαστικὴ πα τ ἔ ρ α ς , τὸ ζ υ μ ὶ ν ω , κ α ρ φ ὶ ν ω , σ τ ρ ὶ ν ω , μὲ τὰ δύο τους τὰ ω , τὸ Διάταγμα ἐπικυρώνει, ἐπισημάνει, μ' ἓνα λόγο, ἐκεῖνα πὸν οἱ καλαμαράδες μας τὰ διαλαλοῦσανε πὸς εἶναι γλώσσα τοῦ Ψυχάρη, και πὸν εἶναι γλώσσα πανελλήνια.

Σίγουρα νὰ τὸ ξαίρης, ἀγαπητέ μου, πὸς μερικὰ, γιὰ τὴ λιγοστεθουνε μέρα μὲ τὴ μέρα, μερικὰ λοιπὸν ἀπὸ τὰ δικὰ μας πὸν φωνάζουνε πὸς μὲ κανέναν ἰσόπο δὲν τὰ θέλουνε, γλήγορα θὰ τὰ χάνουνε, θὰ μᾶς πῶνε και γειά σας.

Φιλονειούσαμε μιὰ μέρα, φιλικὰ καὶ ἡσυχα, καθὼς πάντα, στὸ Παρίσι, γιὰ τὸ σιθισασμό. Σὰν καλὸς, τίμιος, ἀγαθὸς ἄνθρωπος πὸν εἶσαι, θγῆκε, πῆ νὰ μᾶς πῆς και τοῦ σιραβοῦ τὸ δικιο. Πῆρες τὸ μέρος τοῦ σιθισασμοῦ — τοῦ ἀνήθικου και τοῦ τεμπέλικου. Μίλησες νόστιμα, γλυκὰ, εἰρηνικὰ. Πόσες φρονές δὲ μού τὰ πετάσανε ἀφτὰ στὴ μούρη, μ' ἄλλο ἕφος ἕμως ἀπὸ τὸ δικὸ σου ! Νά πὸν μού ἔλεγε; τῶρα και τοῦ λόγου σου, σιγὰ σιγὰ, πὸς νὰ σὲ πιστέθω, πὸς δὲ ζῶ στὴν Ἑλλάδα, πὸς δὲν εἶμαι πραγματικός.

Κι ἀπὸ τὴ χρυσή σου τὴν κουθέντα ρίξωσε ἀκόμη πὸν κατὰσθα στὸ μυαλό μου, πὸν γερὰ ρίξωσε ἢ πεποῖληση πὸς ἀπαραίτητος ἕρος, σιθὸν ἀγῶνα τὸ γλωσσικό, εἶναι νὰ μὴν πιστέθεις κανεῖς, γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ σιθισασμοῦ, μήτε τοὺς καλῆτερους φίλους του, μήτε σένα τὸν ἴδιο· ἀπαραίτητος ἕρος νὰ μὴ ζῆ στὴν Ἑλλάδα ἕρος ἀπαραίτητος νὰ μὴν εἶναι κανεῖς πραγματικός. Γιατί, κοίταξε· πράματα εἶναι ἀφτὰ, δὲν εἶναι λόγια. Κανέναν, νομίζω, δὲν εἶχε πατέ του ἐπιτροπὴ μεγαλήτερη ἀπάνω στὸ ζήτημα τὸ

γλωσσικό, ἀπάνω στὴ νεοελληνικὴ τὴ φιλολογία, κανέναν περσότερο δὲν ἔδρασε ἀπὸ τὸν ταπεινὸ σου τὸ φίλο, πὸν δὲ σὲ πίστεψε, πὸν δὲ ζῆ στὴν Ἑλλάδα, πὸν πραγματικός δὲν εἶναι — κανέναν πὸν πολλὸ ἀπὸ μένα πὸν στὸ Τ α ξ ἰ δ ἰ μου ἀκόμη χιτίησα κατακέφαλα και τὴν καθαρῆθουσα και τὸ σιθισασμό τους. Ἀφτὸς ἕμως τῶρα μοναχὸς του θὰ χτυπηθῆ.

Πιστεύε με και μένα πῆ, πὸν ζῶ στὸ Παρίσι, πὸν εἶμαι φοβερὰ πραγματικός, ἐπειδὴ πραγματικότερο σιθὸν κόσμο δὲν ὑπάρχει, μὰ στὴν Αθήνα, μὰ στὸ Παρίσι, πραγματικότερο ἀπὸ τὸν κανόνα, πὸν χωρὶς κανόνα εἶναι ἀδύνατο νὰ μάθῃ δ τ ι κ ἰ ἄ ν εἶναι, τὸ παιδί.

Μοῦ ἔμαδες, φίλε Ἀδερῶφ, πράματα πολλὰ. Μοῦ ἔμαδες και ἀπὸ τὴν πρώτη μας τὴ συνάντηση, ὅπως σοὺ ἔλεγα, πὸς κόβει ο νους σου πιατερο ἀπὸ τὸ δικὸ μου, πὸς ὁ ἕρος Μαιρισιάνος εἶσαι τοῦ λόγου σου και πὸς ἐγὼ σου φερῆμα σὰν τὸν ἀγριο τὸ Ἑωμῖο. Μοῦ ἔμαδες, ἀγαπητε μου, και τὴν ποιηση τοῦ πλοῦτου.

Ἀλήθεια πὸν και σένα ὑπόκαλός σου σιθάηκε ὁ θεῖος σου ὁ ξακουστός. Μοῦ δηγηθῆρες τὰ ἱστορικὰ του. Εἶχε βάλει με τὸ νῦν του γὰ ζαναχτισμὸ τὸ Στάδιο. Πες μου, δὲν εἶναι ἰσῶριο, ἰσῶρη ἀσῶφρα ἓνας ἔμπορος, ἓνας τραπεζίτης, ἓνας ἑκατομμυριούχος νὰ συλλογιστῆ τὸ Σοφοκλή, τὴν Ἠλέχτρα, τὸν Ὀρέστη και τὰ θελήση νὰ τους ἀναστήση; Δαι πὸν ἄλλου βλέπουνται ἀφτὰ, παρὰ στὴν Ἑλλάδα ;

Ὅσοπο πολλοὶ τογὲ σιθουλέθανε νὰ ξεδέψη γι' ἄλλους σκοποὺς τὰ χρεμάτῃ του, γιὰ τίποτις ὠφέλιμο, γιὰ κανένα σπουδαῖο ἀβγοταραχάδικο, πὸν μεθοδικὰ νὰ φτειάνη τὸ ἔθνικὸ τὰβγοτάραχο, νὰ τὸ πούλῃ σ' ἄλη τὴν οἰκουμένη, τοῦ μισοῦσανε γιὰ σωρὸ σωρὸ π ρ α χ τ ἰ κ ἄ ἔξοδα. Τίποτα ! Ἐκεῖνος τὸ εἶχε κάμει ἀπόφαση, νὰ σκάση τὸν παρὰ του γιὰ τὸ Ἰδανικό, ἐπειδὴ κατάλαβε — ὁ Θεὸς και ἡ ψυχὴ του — κατάλαβε πὸς πραγματικότερο δὲν ὑπάρχει ἀπὸ τὸ Ἰδανικό.

Καὶ δὲ γελάστηκε ὁ μακαρίτης. Τὸ ἀβγοταραχάδικο μποροῦσε νὰ ριγαμινενέγη, μποροῦσε και νὰ χαθῆ. Τὸ Στάδιο μῆσκει. Τὸ Στάδιο δίνει δόξα στὴν Ἑλλάδα, μὲ τὴ δόξα ἐννοεῖται πὸς τῆς δίνει και ἄπειρους παρὰδες, ἐπειδὴ κ' ἡ δόξα ἐνὸς ἴπου εἶναι ὁ ἴκος του ὁ πὸν σίγουρος, ἀφου τραβῆ τὸν κόσμο σιθὸν ἴπου.

Ποιανὸ τὸ λοιπὸν εἶτανε καταλληλότερο νὰ φτερώσω τὸ ρομάντζο μου ἀφτὸ, παρὰ σιθὸ ἀνιψὶ ἐνὸς τέτοιου ἀθρώπου, σιθὸ δημοτικιστὴ μου τὸν Ἀδερῶφ, πὸν τὰ ἰδανικὰ τὰ σέθειαι, τὰγαπῆ, τὰ ζωντανέθει ;

Τὸ ρομάντζο μου ἀφτὸ ἄλλο δὲ γράφει παρὰ λατρεία τοῦ Ἰδανικοῦ. Ἀπὸ κει και ὁ τίτλος του. Δὲν τ ρ ἰ α ν τ ἰ α φ υ λ λ α τ ο ὕ Χ ἄ ρ ο υ ! Ἀπὸ τὴ δύναμη, ἀπὸ τὴν ὁμορφιὰ τῆς ἀγάτης, ἓνα λούλουδο φαίνεται ὡς και ὁ θάνατος. Ὁ ἥρωας τοῦ πρώτου παραμυθιοῦ σκορπίζει τὰ σιθῆρά του τὰ τριαντάφυλλα στὴν ποδιὰ τῆς μονάκριβῆς του, τὴν ὥρα πὸν δίχως νὰ τὸ ξαίρη τὴν ἀποχαιρετῆ. Ὁ ἥρωας τοῦ δεύτερου παραμυθιοῦ θέλει νὰ θαφῆ μὲ τὸ τριαντάφυλλο τῆς καλῆς του. Ἐθωδιάζει λοιπὸν ὁ Χάρος μὲ τὴ μυρωδιὰ τῆς καρδιᾶς, ἀκόμη και τὴ σιγιμὴ πὸν πᾶει ἀφτὴ νὰ ραγισῆ.

Τὰ ἱστορικὰ τοῦ πρώτου παραμυθιοῦ, τὰ σαραχικὰ, εἶναι ἱστορικὰ ἐνὸς νέου πὸν μού τὰ ξεμυστέ-

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΗ' (ΕΣΑΜΗΝΟ Α')

Σάββατο Ἀθήνα, 6 Φλεβάρη 1921

ΑΡΙΘ. 722 (ΦΥΛ. 6)

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΑ ΔΥΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑ ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ

Lo giorno se n'andava

Dante Inf. II, 1 (1)

ΑΦΙΕΡΩΤΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑ

ΣΤΟΝ ΚΥΡΙΟ Γ. ΑΒΕΡΩΦ

Ἀγαπητέ μου Φίλε,

Ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου μου νὰ μὴ σὲ ξινιάσῃ. Τὸ βιβλίο ἀπὸ πού ἐρχομαι σήμερα νὰ σοῦ προσφέρω, λεγότανε πρῶτα *Ἡλιοθασιλέματα*. Ὁμορφὴ λέξι, μὰ πού μου γάνηκε κατόπι πὼς δὲν ταίριαζε δῶ, ἐπειδὴ κ' εἶχε κάποιαν ἀοριστία, εἶτανε κατάλληλη θέβαια γιὰ καμιὰ Συλλογὴ στίχους, πάρα πολὶ ὅμως ποιητικὴ γιὰ ἓνα μυθιστόρημα πού εἶναι μάλιστα θεικῶ, ἱστορικῶ πρόμα, ὅπως εἶναι τὸ δικό μου.

Πὼς γράφηκε τὸ μυθιστόρημα, γιὰ τί πρόσωπα κἀνεὶ λόγο, θὰ σοῦ τὸ πῶ, ἀγού σοῦ ξηγήσω γιὰτι σοῦ τὸ ἀφιερώνω.

Γνωριστήκαμε κάμποσο παρᾶξενά, δηλαδή ἀπὸ τὸ μέρος σου ἐσένα ἐδγενητὰ κι ὠραία, θάρραδα ὅμως ἀπὸ τὸ μέρος τὸ δικό μου ὅσο γίνεται.

Βροθήκαμε μιὰ κεριατὴ, τἀπόγεμα, σ' ἓνα σπίτι γιλικῶ, μιὸ παρισιάνικο, μιὸ ρωμαϊκῶ. Εἶχα ἀρθεὶ νωρὶς, πρὶν ἀπὸ σένα. Ἐγινε ἄξανα κάποιον κίνησι στὴν πόρτα κοντὰ, κάποιος; ἔμπαινε. Μιὰ κυρία, ἑλληνίδα, πλάι μου, μιδύρισε, μιὸ ἀποθνήσκουμένη. — «Ὁ Ἀβέρωφ!».

Ὁ Ἀβέρωφ ὁ πλοῖσιος, ὁ παρτοδέναντος, ὁ περιφημος.

— «Νὰ σοῦ δέξω», εἶπα μέσο μου. Καὶ εἰζῶσα, ὄχι! στήλωσα στὴ μέση τοῦ σαλονιοῦ, ἀσάλεκτη πέτρα καὶ πεισιματᾶρα

— «Πρόσμενε, Τξόγια μου», ξακολουθοῦσα καὶ σῶπαινα πάντα, γιὰτι ἰάλεγα μοναχὸς μου.

— «Πρόσμενε νὰ πάω νὰ σοῦ γλείψω τὰ πόδια. Ὁ νοῦς, φίλε μου, ὁ νοῦς πρέπει νὰ βασιλέθῃ, ὄχι ὁ παράς».

Καὶ στεκόμουν ἀκίνητος, ἀκλόνητος, ἀκατάδεχτος, — ἀπαράλλαχτα ὅπως ὁ πλοῖσιος πού συλλογιόμουνε καὶ θύμωνά μαζὶ του.

Ἐκεὶ πού κορδιζόμουνε καὶ σήκωνα τὴ μύτη μου ἴσια μὲ τὸ ταβάνι, νὰ πού ζυγώνει ὁ ροικαύρης καὶ μού κἀνει.

— «Ὁ κύριος Ἀβέρωφ ἔμαθε πὼς εἶσαι δῶ, ἔχει πόθο μεγάλο νὰ σὲ γνωρίσῃ, μού γυρόθει τὴν ἄδεια νὰ σοῦ τὸν παρουσιάσω».

Ζεματίστηκα. Ἐκείνη τὴ στιγμή, θαρρῶ πὼς σὲ

μίσησα κιόλας. Ἀμέ; Πὼς νὰ μὴ σὲ μίσῃω; Μοῦ ἔδινε μάθημα. Καὶ τί μάθημα; Λουκούμι. Ἐπεφτα μικρός. Μικροῦτοικος. Καὶ ὁ νοῦς; Ὁ νοῦς, διὰς σου. Ὡστε ἀπόμνησα τώρα δίχως νου — καὶ πάντα δίχως παρᾶ.

Πετᾶχτηκα. Ἐγινε ἡ οὔσταση, πιάσαμε ζῆς κονθέντες, δὲ χορτάσαμε, σὺτε τὴν κεριατὴ ἐλείνη, σὺτε τὴς ἀκλόνηδες μέρες. Μὲ τιμησες καὶ στὴν παρᾶδοσή μου. Τότες πᾶ ἔβγαλα τὸ ἄχτι μου.

— «Ἐσεῖς, σοῦ εἶπα δημόσια, ἐσεῖς γεννηθήκατε μὲ τὰ σιβάλια. — Ἐγνοῦσα τὸ χαριτωμένο μας ἐκείνο τὸ γαλλικὸ παραμῦθι τοῦ σιβαλωμένου γάτου Chat botté — πού μ' ἔνα του δῆμα μπορεῖ νὰ κόπη ἐκτὰ λεῦγες δρόμο, τόσο γλήγορα εἶναι τὰ σιβάλια του. — Σιβαλωμένος γεννηθήκατε μὲ ἴδνομά σας, μὲ τὴν κατάστασή σας, μὲ τὴ δόξα τοῦ θειοῦ σας τοῦ μεγάλου, μποροῦσατε, Ἐπουργέ μου, χωρὶς νὰ τὸ κουνήσατε, νὰ πάτε ὡς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. Ὁχι! Θελήσατε νὰ κάμειτε παπούτσια δικὰ σας, μὲ τὸ νουῦ σας νὰ κρίνετε, νὰ δρᾶσατε μὲ τῆς νυχῆς σας τὴν ἐνέργεια, νὰ φανῆτε ἄθραπος. Γιὰ τοῦτο σὰς ἀγαπῶ».

Ἀφοῦ ξεστομίσα τέτοια λόγια κ' ἔπειτα γύρισα σὸ γρᾶφειο μου, συλλογιόστηκα.

— «Μπόσικα καὶ παραμπόσικα ὅσα εἶπα τοῦ Ἀβέρωφ. Πὼς μπορεῖ νὰ μὴν ἔχη ὅλα τὰ προτερήματα τοῦ κόσμου, μὰ καὶ εἶναι δημοτικιστῆς;».

Δημοτικιστῆς, ναίσκε, δημοτικιστῆς μάλιστα πού θάρρησι πάτημα.

Ἐῖσωνε, φίλιτατε, ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ἢ πιδσοσιτὰ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημόσιας Ἐκπαίδευσης, σὰ βγῆκε τὸ Βασιλικὸ Διάταγμα, ὑπογραμμένο ἀπὸ τὸ μακαρίτη τὸ βασιλιὰ τὸν Ἀλέξαντρο, τὴν πρώτη τοῦ Σετέβρη 1913, γιὰ τὴν εἰσαξὴ τῆς δημοτικῆς, ἄς τὸ πῶμε πᾶ τῆς Ἑλληνικῆς οἰκῆς πρῶτες τάξεις τοῦ δημοτικοῦ Σκολειοῦ. Θὰ δοξαστῇ στοὺς αἰῶνες γιὰ τὴν ὑπογραφή του ἀφτῆ, ἴδνομα τοῦ ἄδικα χαμένου βασιλιὰ. Τοῦ μιλῆσα τοῦ ἴδιου γιὰ τὸ διάταγμα, καὶ ἀμέσως κατάλαβα πὼς τὸ κάτεχε λαμπρὰ τί σημασία εἶχε τὸ κείμενο. Φαίνεται σὰ νὰ τὸ φέρῃ ἴδνομά του τὸ ἴδιο, νὰ θροῖσκειται ὀμιγμένο μὲ κάδε κίνημα πανελλήνιο. Ποιὸς σιάνηκε ἀφορμῆ, μὲ τὰ ὄπλα του, μὲ τὴς νίκες του, νὰ μορφωθῇ, πρώτη φορᾶ, μιὰ Κοινὴ ἀρχαία; Ὁ Ἀλέξαντρος ὁ Μεγάλος. Ἀξίζει νὰ τὸν πῶμε Ἀλέξαντρο Β', ἐκείνονε πού μιὰ περνιαῖα του καθέρωσε πρῶ-